

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน
 ผสานไมโครเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ
 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*

THE DEVELOPMENT OF FLIPPED CLASSROOM WITH MICROLEARNING MODEL TO
 ENHANCE MEDIA LITERACY OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ชนิดาภา เล่นทัศน์*, กรวรรณ สืบสม, นพรัตน์ หมีพลัด

Chanidapa Lentas*, Korawan Seubsom, Nopparat Meeplat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat at Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: chanidapa3238@gmail.com

*Tel: 088-761-3685

บทคัดย่อ

สภาพสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลที่ซับซ้อนและอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อเยาวชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และ 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีช่วงวัยเหมาะสม มีพัฒนาการสอดคล้องกับเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การออกแบบพัฒนา และการประเมินประสิทธิผล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบเน้นการศึกษาเนื้อหาผ่านสื่อขนาดสั้นและทำกิจกรรมเชิงรุกในห้องเรียน เพื่อฝึกทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 4 ด้าน 2) จากการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเกณฑ์คุณภาพ และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับสูง โดยสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ห้องเรียนกลับด้าน, ไมโครเลิร์นนิ่ง, ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

The contemporary society is characterized by complex information and pervasive media influences that significantly affect youth. This research aimed to: 1) Study and analyze the components of a learning management model based on the flipped classroom concept integrated with microlearning to enhance media literacy skills among lower secondary school students; 2) Develop the proposed learning management model; and 3) Evaluate the effectiveness of the developed model. The study employed a research and development (R&D) approach. The sample consisted of 30 Grade 8 students, selected through simple random sampling using the classroom as the sampling unit. The researcher chose Grade 8 students because their developmental stage was appropriate and aligned with the developed instruments. The research instruments included lesson plans, an achievement test, a media literacy skills assessment, and a satisfaction questionnaire. The research process was conducted in three phases: needs analysis, design and development, and effectiveness evaluation. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test. The findings revealed that: 1) The model emphasized pre-class content learning through short media and active learning activities in the classroom to develop four aspects of media literacy skills; 2) The developed learning model was appropriate and met quality criteria; and 3) Students' post-learning achievement was significantly higher than pre-learning achievement at the .05 level, their media literacy skills improved, and their satisfaction with the model was at a high level. In conclusion, the learning management model effectively enhances essential 21st-century skills and improves students' academic achievement.

Keywords: Flipped Classroom, Micro-learning, Media Literacy Skills, Lower Secondary Students

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและวิถีชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี จากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทย ปี 2565 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพบว่า พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างและถ่วงน้ำหนักตามช่วงอายุ (เจนเนอเรชัน) ภาพรวมคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาที เจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ Gen Y (ช่วงอายุ 22 - 41 ปี) อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 55 นาทีต่อวัน ท่วงบัลลังก์ชนะ Gen Z (อายุน้อยกว่า 22 ปี) แซมป์เก่าที่ปีนี้ใช้เน็ต 8 ชั่วโมง 24 นาที (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) อย่างไรก็ตามท่ามกลางการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย กลับพบปัญหาการแพร่ระบาดของข้อมูลลวง การโฆษณาชวนเชื่อ และการนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งเน้นค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการคิดและพฤติกรรมของเยาวชน การรู้เท่าทันสื่อ ถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้อุคนสามารถเข้าใจ ประเมินและสร้างสรรค์เนื้อหาสื่อโดยไม่ถูกครอบงำจากสื่อ ใช้สื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งต่อตนเองครอบครัวและสังคมโดยภาพรวม เพราะหากบุคคลใดในสังคมขาดการรู้เท่าทันสื่อ บุคคลนั้นย่อมตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสาร (อุษา บิ๊กกินส์, 2555) ประโยชน์ของการรู้เท่าทันสื่อ คือ ผู้เรียนสามารถสื่อสารและแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อโดยใช้วิธีคิดเชิงวิเคราะห์สามารถ

เลือกใช้สื่อที่มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการที่จะนำไปใช้ สามารถใช้สื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง สามารถดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมที่มีการครอบงำด้วยสื่อ และสามารถประเมินทักษะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสื่อสากลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต (ปริดา หนูชู และคณะ, 2564) หากผู้เรียนขาดทักษะในการวิเคราะห์และประเมินค่าสื่ออย่างมีวิจารณญาณ ย่อมตกเป็นเครื่องมือของสื่อและสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไปในที่สุด การสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเร่งปลูกฝังเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ อีกทั้งในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้และเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) อีกด้วย

ซึ่งปัญหาสำคัญที่พบในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน คือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมที่เน้นการบรรยายในชั้นเรียนมักไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนยุคใหม่ได้เท่าที่ควร ประกอบกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการฝึกฝนเชิงปฏิบัติมากกว่าการท่องจำทฤษฎี จากการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเสพสื่อในลักษณะที่รวดเร็วและเน้นเนื้อหาขนาดสั้น ซึ่งหากครูผู้สอนยังคงใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แบบทางเดียวในเวลาจำกัด จะส่งผลให้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ทำได้ยาก ส่งผลให้ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนในภาพรวมยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง โดยเฉพาะในด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่ออารมณ์และความรู้สึก

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างเวลาเรียน โดยย้ายกระบวนการถ่ายทอดความรู้พื้นฐานไปไว้นอกห้องเรียนผ่านสื่อต่าง ๆ และใช้เวลาในห้องเรียนไปกับการทำกิจกรรมฝึกทักษะขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ เถายะบุตร เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนห้องเรียนกลับด้านโดยใช้โมบายเลิร์นนิ่งเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้กล่าวว่า ห้องเรียนกลับด้าน คือ กระบวนการเรียนการสอน หรือกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่ได้ถูกวางแผนเตรียมการสอนล่วงหน้ามาเป็นอย่างดีจากผู้สอน ซึ่งผู้สอนจะเป็นเพียงผู้แนะนำการเรียนของผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และการสอนของผู้สอนเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้บรรยายหน้าห้องเรียนส่งผ่านเนื้อหาการเรียนโดยตรงถึงผู้เรียนหน้าห้องเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้สอนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ บนอุปกรณ์ดิจิทัลที่มีอยู่ของผู้เรียน (อภิสิทธิ์ เถายะบุตร, 2563) และซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ปาเฮ ได้ให้ความหมายของห้องเรียนกลับด้านว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนโดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการบ้านที่ได้รับผ่านการเรียนด้วยตนเองจากสื่อวิดีโอนอกห้องเรียนหรือที่บ้าน ส่วนการเรียนในห้องเรียนปกตินั้นจะเป็นการเรียนแบบสืบค้นหาความรู้ที่ได้รับร่วมกันกับเพื่อนร่วมห้องเรียนโดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือชี้แนะ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556) เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนยุคใหม่มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ผสมแนวคิด “ไมโครเลิร์นนิ่ง” (Microlearning) หรือการจัดการเรียนรู้ผ่านบทเรียนขนาดเล็กที่มีความกระชับและตรงประเด็น เข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน การใช้ไมโครเลิร์นนิ่งช่วยลดเพิ่มความยืดหยุ่นในการเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจที่ลดลงของนักเรียนปัจจุบัน แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถสร้างการจดจำและกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนและครูในชั้นเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเนื้อหารายวิชา สังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อบำรุงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ ตัวชี้วัดที่ ม.2/4 อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) เรื่องสิทธิผู้บริโภค ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวชี้การศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งหวังว่ารูปแบบ การสอนที่พัฒนาขึ้นนี้จะป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยยกระดับความสามารถของผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินค่าสื่อ และการสร้างสรรค์สื่อที่ปลอดภัย และเติบโต เป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับครูผู้สอนและนักออกแบบ นวัตกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้าง ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ซึ่งกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนบ้านเขายวนเฒ่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคงคาประชารักษ์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 สำหรับกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน บ้านเขายวนเฒ่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 24 คน และ 2) กลุ่มเป้าหมายในการทดลองจริง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคงคาประชารักษ์ จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยการสุ่ม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีช่วงวัย เหมาะสม มีพัฒนาการสอดคล้องกับเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น และจัดการเรียนการสอนภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดเดียวกัน มีขั้นตอนในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและ สภาพปัญหา นำข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและความจำเป็น ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทำการสังเคราะห์เอกสารจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาเป็นแบบร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่งฉบับร่าง เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการออกแบบนวัตกรรมในระยะถัดไป

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านการประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลปรากฏว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือแต่ละรายการมีค่า ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นผู้วิจัยปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการทดลองนำร่อง (Try-out) ผู้วิจัยนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงข้อบกพร่องจนได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยนำรูปแบบไปใช้จริง

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิทธิผู้บริโภคของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ นักเรียนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (การเข้าถึง, การวิเคราะห์, การประเมินค่า, การสร้างสรรค์) พัฒนาขึ้นอย่างชัดเจนหลังจากใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่งในระดับสูง เนื่องจากเนื้อหาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย และเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่งโดยมีประสิทธิภาพ $E1 = 79.03$ และ $E2 = 98.00$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75
2. แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสิทธิของผู้บริโภค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 ข้อ
4. แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ โดยอิงจากแบบประเมินการรู้เท่าทันสื่อของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมี 4 สมรรถนะหลัก คือ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมินค่าสื่อ และทักษะการสร้างสรรค์ และ 16 สมรรถนะย่อย (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) จำนวน 16 ข้อ
5. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 20 ข้อ

ผลการวิจัย

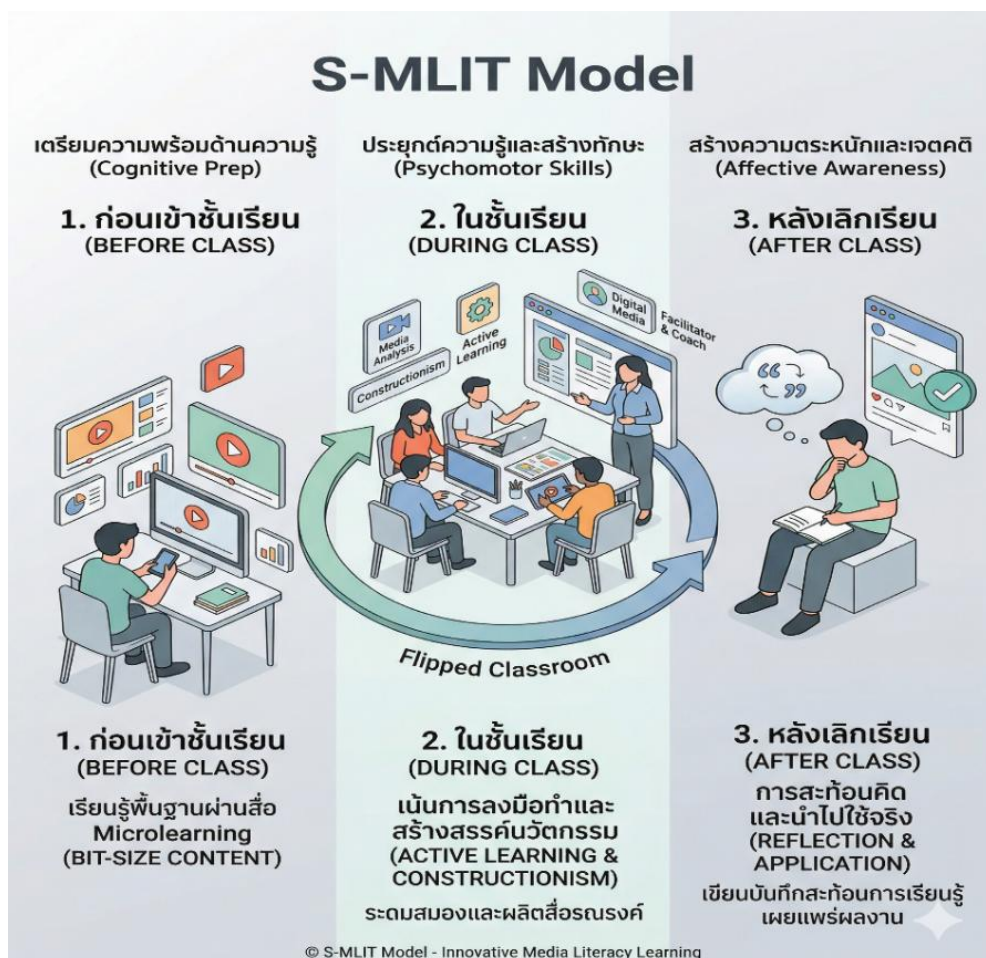
การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่งไว้ 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นรากฐานสำคัญในการออกแบบกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิทธิผู้บริโภค และเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 4 ประการ (การเข้าถึง,

การวิเคราะห์, การประเมินค่า, และการสร้างสรรค์) 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ กิจกรรมนอกห้องเรียน (ศึกษาเนื้อหาผ่านสื่อไมโครเลิร์นนิ่งสั้น ๆ 3 - 5 นาทีล่วงหน้า) และกิจกรรมในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมและการมีส่วนร่วม และ 4) การวัดและประเมินผล เน้นการประเมินตามสภาพจริง ครอบคลุมทั้งการทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน และการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผสานไมโครเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผสานไมโครเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนเข้าชั้นเรียน (Before Class) ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาพื้นฐานด้วยตนเองผ่านสื่อ Microlearning เช่น คลิปวิดีโอสั้นหรืออินโฟกราฟิกที่ครูกัดสรรไว้ เพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นตามความสะดวกของตนเอง ขั้นที่ 2 ขั้นในชั้นเรียน (During Class) เน้นกิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) โดยครูทำหน้าที่เป็นโค้ชชี้แนะให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สื่อ ระดมสมองแก้ปัญหา และลงมือสร้างสรรค์นวัตกรรมโครงงานเพื่อรณรงค์สิทธิผู้บริโภค และ ขั้นที่ 3 ขั้นหลังเลิกเรียน (After Class) ผู้เรียนบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) เพื่อประเมินตนเองและสรุปองค์ความรู้ พร้อมนำทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่ได้รับไปปรับใช้ในการปกป้องสิทธิของตนเองในชีวิตจริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 S-MLIT Model วงจรกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผสานไมโครเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านองค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมินด้านองค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักการ/แนวคิด	0.96	0.20	เหมาะสม/สอดคล้อง
2. ด้านวัตถุประสงค์	0.96	0.20	เหมาะสม/สอดคล้อง
3. ด้านขั้นตอน/กระบวนการสอน	0.96	0.20	เหมาะสม/สอดคล้อง
4. ด้านการวัดประเมินผล	1.00	0.00	เหมาะสม/สอดคล้อง
รวมเฉลี่ย	0.97	0.17	เหมาะสม/สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้อง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดประเมินผล ($\bar{X} = 1.0$, S.D. = 0.00) ด้านหลักการ/แนวคิด ($\bar{X} = 0.96$, S.D. = 0.20) ด้านวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 0.96$, S.D. = 0.20) ด้านขั้นตอน/กระบวนการสอน ($\bar{X} = 0.96$, S.D. = 0.20)

2.3 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการหาค่า E1/E2 พบว่า มีค่า E1 = 79.03, ค่า E2 = 98.00 ซึ่งค่า E1/E2 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/75)

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 จากการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสานไมโครเลิร์นนิ่ง พบว่า ในขั้นตอนการทดลองใช้เบื้องต้น (Try-out) กับนักเรียน จำนวน 24 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 75.71/92.92 และเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลองจริง พบว่า มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 79.03/98.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ทั้งสองกรณีประเด็นที่น่าสังเกต คือ ค่าประสิทธิภาพหลังเรียน (E2) ของกลุ่ม Try-out มีค่าสูงกว่ากลุ่มทดลองจริงเล็กน้อย ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ในขั้นตอน Try-out ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะกลุ่มขนาดเล็ก ทำให้การกำกับติดตามและการดูแลกระบวนการเรียนรู้ผ่าน ไมโครเลิร์นนิ่งทำได้ง่าย ใกล้ชิด ส่งผลให้คะแนนหลังเรียนพุ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลองจริง แม้ค่า (E2) จะลดลงเล็กน้อยตามธรรมชาติของการขยายผลสู่กลุ่มที่ใหญ่ขึ้น แต่พบว่า ค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E1) กลับมีค่าสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเสถียร และมีคุณภาพเชิงโครงสร้างที่ดี เนื่องจากเมื่อผ่านการปรับปรุงจากขั้นตอน Try-out แล้ว นวัตกรรมสามารถช่วยให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองจริงมีผลการเรียนรู้ในภาพรวมที่สมดุลขึ้น ลดช่องว่างระหว่างคะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียน ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่ระบุว่า การหาประสิทธิภาพ เป็นการตรวจสอบคุณภาพของระบบการเรียนการสอนเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (E_1/E_2)

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	100	80.20	79.03
คะแนนหลังเรียน (E_2)	30	27.30	98.00
รวมประสิทธิภาพ (E_1/E_2)			79.03/98.00

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 79.03 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 98.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/75) แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและบรรยากาศแหล่งเรียนรู้ และด้านประโยชน์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ($n = 30$)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา	4.33	0.61	มาก
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.57	0.50	มากที่สุด
ด้านสื่อและบรรยากาศแหล่งเรียนรู้	4.43	0.63	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.33	0.55	มาก
ภาพรวม	4.37	0.56	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.50) รองลงมา ซึ่งได้แก่ ด้านสื่อและบรรยากาศแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.63) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.55) และด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.61)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล โดยมีแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นกลไกหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขณะที่แนวคิดไมโครเลิร์นนิ่งช่วยสนับสนุนการออกแบบเนื้อหาให้สั้น กระชับ เข้าถึงง่าย และสอดคล้องกับ

พฤติกรรมผู้เรียนในยุคดิจิทัล การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและการออกแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้เรียนในยุคดิจิทัล กล่าวคือ แนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (วิจารณ์ พานิช, 2556) และช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ขณะที่ไมโครเลิร์นนิ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงและการจดจำเนื้อหา นอกจากนี้ ยังสะท้อนว่า การออกแบบการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจนและยืดหยุ่นตามบริบทผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดผลลัพธ์ด้านทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาไมโครเลิร์นนิ่ง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง พบว่า การเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) เนื้อหาต้องสั้นกระชับ 2) เข้าใจง่าย 3) เข้าถึงง่าย 4) พร้อมใช้งานตามความต้องการของผู้เรียน และ 5) มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน (ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์, 2562)

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผสมไมโครเลิร์นนิ่ง (S-MLIT Model) แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 79.03/98.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ เนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ได้ถูกออกแบบอย่างเป็นระบบผ่าน 3 ขั้นตอนหลัก ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการใช้ ไมโครเลิร์นนิ่ง ในขั้นก่อนเข้าชั้นเรียน (Before Class) ที่ช่วยลดภาระทางปัญญาและกระตุ้นความสนใจด้วยเนื้อหาที่สั้นกระชับ ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการต่อยอดสู่กิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) ในชั้นเรียน (During Class) ที่เน้นการวิเคราะห์และการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือนวัตกรรม ผู้บริโภค สอดคล้องกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความสำคัญกับด้านการวัดและประเมินผลสูงสุด ซึ่งสะท้อนว่ารูปแบบนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความรู้ในตำรา แต่เน้นทักษะการนำไปใช้จริงและการสะท้อนคิด (After Class) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่ออย่างยั่งยืนในชีวิตจริง แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผสมไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 โดยสะท้อนว่า การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า เรียนรู้ตามจังหวะของตนเอง และใช้เวลาในชั้นเรียนเพื่อการฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสะท้อนว่า การออกแบบเนื้อหาที่สั้น กระชับ และเข้าถึงง่ายตามแนวคิด ไมโครเลิร์นนิ่ง ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ขณะที่กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกของห้องเรียนกลับด้านช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการเชื่อมโยงความรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพงษ์ ธรรมรักษ์ เรื่อง การพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางดิจิทัลหลังการจัดการเรียนรู้ แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (ปิยะพงษ์ ธรรมรักษ์, 2563) และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิชาดา เตชินธนาพร และคณะ เรื่อง การพัฒนาความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องพันธุกรรมและวิวัฒนาการด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (ภิชาดา เตชินธนาพร และคณะ, 2565)

3. การประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E1) เท่ากับ 79.03 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (E2) เท่ากับ 98.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/75) แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้ระหว่างเรียนและผลลัพธ์หลังเรียน โดยสะท้อนว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานการเรียนรู้ล่วงหน้า การเรียนรู้เชิงรุก และเนื้อหาแบบไมโครเลิร์นนิ่ง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจน และเกิดการพัฒนาทักษะได้จริง นอกจากนี้ ยังสะท้อนว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความพร้อมในการนำไปใช้ในบริบทจริง เนื่องจากสามารถควบคุมคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้อยู่ในระดับสูงตามมาตรฐานที่กำหนดได้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของรูปแบบในการใช้เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์ เรื่อง การพัฒนาไมโครเลิร์นนิ่ง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาไมโครเลิร์นนิ่งสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 3 เรื่อง มีค่า เท่ากับ 93.75/95.83, 91.67/97.92 และ 92.08/93.75 (ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผานไมโครเลิร์นนิ่ง เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ การค้นพบนวัตกรรมรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า S-MLIT Model ซึ่งเป็นการบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาในยุคใหม่ที่มีช่วงความสนใจสั้นและมีความแปรปรวนในการรับข้อมูลข่าวสาร โดยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. โมเดลการเรียนรู้ S-MLIT (S-MLIT Model) รูปแบบการเรียนรู้นี้ได้จัดแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ระยะ และมี 5 องค์ประกอบ/ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่

ระยะก่อนเรียน (Before Class)

S - Self-Directed Microlearning ให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาพื้นฐานด้วยตนเองล่วงหน้าผ่านสื่อ “ไมโครเลิร์นนิ่ง” (เช่น คลิปวิดีโอสั้น หรืออินโฟกราฟิก ที่มีความยาวเพียง 3 - 7 นาที) ซึ่งสั้น กระชับ และตรงประเด็น เพื่อคืนเวลาในคาบเรียนให้มากที่สุดและเหมาะสมแก่ระยะความสนใจของผู้เรียน

ระยะในชั้นเรียน (During Class)

M - Media Analysis & Active Workshop เน้นการทำกิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) ให้ผู้เรียนนำความรู้พื้นฐานมาวิเคราะห์สื่อร่วมกัน ระดมสมองแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง ฝึกตั้งคำถามและแยกแยะข้อเท็จจริง

L - Literacy Construction Innovation ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ชิ้นงาน โครงการ หรือนวัตกรรมสื่อที่สร้างสรรค์ เพื่อสะท้อนความเข้าใจในสิทธิผู้บริโภคและการรู้เท่าทันสื่อ

ระยะหลังเรียน (After Class)

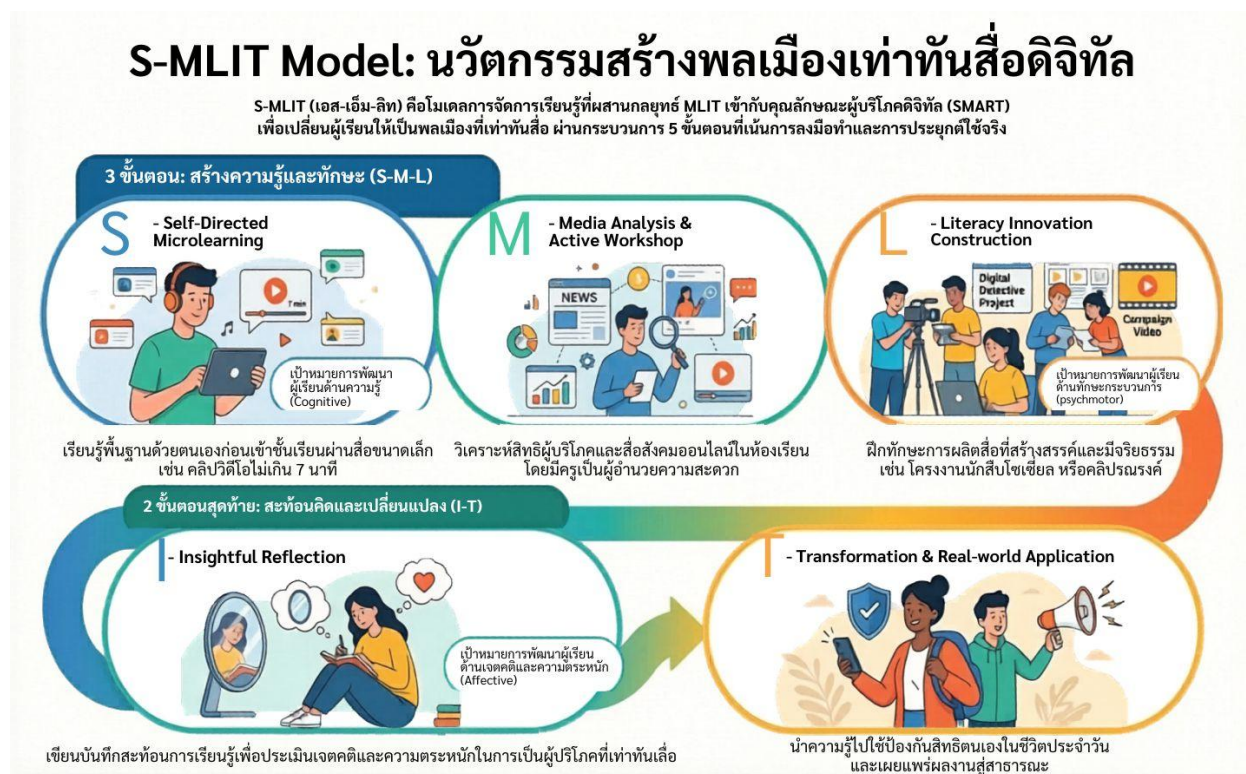
I - Insightful Reflection: ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection Journal) เพื่อประเมินตนเองและสังเคราะห์องค์ความรู้

T - Transformation: กระบวนการที่มุ่งเป้าให้ผู้เรียนนำทักษะที่ได้ไปใช้ปกป้องสิทธิของตนเองในชีวิตจริง นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นพลเมืองดิจิทัลที่รู้เท่าทันสื่ออย่างยั่งยืน

2. การพลิกบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน (Role Transformation) องค์ความรู้ใหม่ชี้ให้เห็นว่าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่ออย่างแท้จริง ต้องมีการปรับบทบาทในห้องเรียนใหม่ทั้งหมด ครูผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้บรรยายส่งผ่านเนื้อหา” (Lecturer) หน้าชั้นเรียน มาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) หรือ “โค้ช” (Coach) ทำหน้าที่ออกแบบสื่อ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คอยตั้งคำถามกระตุ้นความคิด และให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่นักเรียนทันที ส่วนบทบาทของนักเรียน ควรเปลี่ยนจากการนั่งฟังเฉย ๆ มาเป็น “ผู้เรียนรู้เชิงรุก” (Active Learner) และ “ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม” (Innovator) ที่ต้องมีความรับผิดชอบในการสืบค้นด้วยตนเองที่บ้าน และทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) ในห้องเรียน

3. การค้นพบประสิทธิผล (Effectiveness & Discoveries) สอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็ก Gen Z และ Alpha การผานสื่อโมโครเลิร์นนิ่งช่วยแก้ปัญหาช่วงความสนใจของเด็กยุคใหม่ (Attention Span) ที่ลดลงเหลือเฉลี่ยเพียง 8 วินาที ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเข้าใจง่าย ลดภาระทางปัญญา (Cognitive Load) และดึงดูดความสนใจได้ดี การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (E1/E2) ถึง 79.03/98.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่ตั้งไว้ องค์ความรู้นี้ช่วยพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า นักเรียนมีทักษะ “การประเมินค่าสื่อ” สูงที่สุด รองลงมา คือ ทักษะการสร้างสรรค์ การเข้าถึง และการวิเคราะห์สื่อ สร้างความพึงพอใจสูงสุดในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีความหลากหลาย และได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อหน่าย

ภาพที่ 2 S-MLIT Model นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อในยุคดิจิทัล

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าโมเดล S-MLIT คือ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียน Gen Alpha ในโลกยุค BANU World โดยเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก และแบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 3 ระยะหลัก ได้แก่ ก่อนเข้าชั้นเรียน ที่เน้นการกำกับตนเองผ่านสื่อขนาดเล็ก

(Self-Directed) ในชั้นเรียน ที่เน้นกิจกรรมเชิงรุกและการวิเคราะห์สื่อร่วมกัน (Active Learning) และหลังเรียน ที่เน้นการสะท้อนคิดเพื่อนำทักษะไปประยุกต์ใช้จริง ซึ่งจากผลการใช้งานจริง พบว่า รูปแบบนี้ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ พัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้ครบทั้ง 4 ด้าน (การเข้าถึง, การวิเคราะห์, การประเมินค่า และการสร้างสรรค์) พร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจต่อผู้เรียนในระดับที่สูงมาก

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผสาน ไมโครเลิร์นนิ่ง (Flipped Classroom with Microlearning) มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ซึ่งผ่านการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจนได้รูปแบบที่มีความเหมาะสม สอดคล้อง มีประโยชน์ และเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง มีผลประสิทธิภาพและช่วยพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวเอื้อให้นักเรียนเข้าถึงเนื้อหาที่กระชับและทันสมัยได้ตามความสะดวกของตนเองผ่านสื่อดิจิทัล ก่อนจะนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมเชิงรุกภายในห้องเรียน ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการวิเคราะห์สื่อดีขึ้นกว่าการเรียนแบบปกติ ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลให้นักเรียนอย่างทั่วถึงเพื่อให้การเข้าถึงสื่อไมโครเลิร์นนิ่งมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงควรขยายผลการใช้รูปแบบนี้ไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ข้อมูลในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความฉลาดรู้ทางดิจิทัลในระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ปรีดา หนูชู และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 32(2), 24-38.
- ปิยะพงษ์ ธรรมรักษ์. (2563). การพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัตกรรมการเรียนรู้และการสอน. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภิกษาตา เติชนนาพร และคณะ. (2565). การพัฒนาความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องพันธุกรรมและวิวัฒนาการด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 16(1), 126-138.
- ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์. (2562). การพัฒนาไมโครเลิร์นนิ่ง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 8(2), 150-162.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/0gZs4>

- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานผลการสำรวจสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/U9QHV>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 (Thailand Internet User Behavior 2022). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/OGSVy>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/9klco>
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 26 มีนาคม 2567 จาก <https://www.phd.mbuisc.ac.th/academic/flipped%20classroom2.pdf>
- อภิสิทธิ์ เถาะบุตร. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนห้องเรียนกลับด้านโดยใช้โมบายเลิร์นนิ่ง เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษา บิ๊กกินส์. (2555). รู้ทันสื่อ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ออฟเซ็ทพลัส จำกัด.